

creure que una identitat fonètica tan perfecta, i una semblança semàntica tan aconpleta, amb un mot antic ben conegut, sigui deguda a una temptadora casualitat.

En tot cas ens podem negar a admetre que certs mots que podrien semblar variants més o menys parentes de *pallaga* ens desviïn cap a la recerca d'una altra etimologia. Certament, sobretot a Barcelona, s'ha usat *pallanga* com a designació d'un 'ganàpia', d'un noi grandassà: «En Carles fent voltejar lo mandró, y tot ulls, filant les pedres --- arribant fins a les primeres 10 estibes --- fins que rebé l'ajuda de nou o deu més, ja tots *pallangas* ---», Pons Mass. (*La colla del carrer*, p. 29; que Givanel, *Misc. Fabra*, 74, explica com «xicots de setze a divuit anys»); «*pallanga* m., fam.: perxa, persona alta y prima, *varal*, *paja larga* ---: *ser un 15 pallanga*: ser molt alt y prim», Lab. 1840, «vulgar: la persona molt alta y prima», Belv.; «--- la Catedral --- s'allarguen desmesuradament les columnes o pilastres, i deixen, de l'una a l'altra, l'espai buit: això dóna un aspecte esbaldrat, desmesurat, *pallanga*, als espais 20 alts del temple», Coromines (*Diari del Viatge a Màlaga*, 1931).

A l'article *palla* hem vist que *pallarga*, que en el Ross. és 'paller llargarut' (META PALEARICA), en el Pallars és 'persona massa alta'; en fi trobem localment 25 *pallonga*, amb un valor com 'ganàpia': «surt, *pallonga*, escanya-vicaris, que't donaré una racció de xinxons, d'aquells que no 's descambian», MrnVayreda (*Sang Nova* 1, ix, 66). Justament aquesta triple varietat ja prova que és *pallaga* l'única cosa fixa, bàsica, i que tot 30 això han de ser forçosament alteracions de *pallaga*. Mai una -n- no es podria haver perdut fonèticament en aquesta posició dins la síl·laba, mai una -r-. En canvi és comprensible que el no-significatiu *pallaga*, essent 'noi que ja creix', 'ganàpia', hagi caigut sota la seducció 35 de *pallarga* 'paller alt'; també de *pollanc* 'tany llarg' i 'pollancre, arbre altíssim', i de *perxanc*, *perxango* (cf. *pallanc*, que AlcM assenyala en un article de 1927, forma ja mixta); així es tornaria *pallanga*; i en fi, *pa-llonga*, obeïnt al conjur de *llong*, -a, i, en concret, *palla* 40 *llonga* 'palla llarga'. I el gènere masculí anòmal del mot en -a, *pallanga*, no fa més que confirmar encara millor, que fou *pallaga* el que estigué a la base de tot.

De fet una altra relíquia solta d'una àrea més considerable de *pallaga* sembla haver quedat en el cognom 45 *Pallac*, que justament és propi de la zona del Principat més veïna al Rosselló: Figueres, Borrassà, Palafrugell, Girona.

¹ Però també apareix *πάλλαξ* en l'africà Annaeus Cornutus (50 d. d. J. C.); i el seu diminutiu *παλλά-κιον* en Plató el Còmic i en el gros poeta dòric Alcman. A la baixa època trobem encara un masculí *παλλακός*, aquest amb sentit d'«enamorat d'alguna» (=ll. *amasius*), en Hesiqui i en Photios. — ² L'origen d'aquest mot grecollatí *πάλλαξ/paelex*, val a 55 dir que no està ben aclarit. No té explicació clara en indoeuropeu, i en tot cas sembla que a totes dues llengües els venia d'Orient; tanmateix es creu que l'hebreu *pilegeš* 'amant d'un home' (també representat en arameu) és més aviat un manlleu del grec, 60

que no a la inversa. En canvi sembla haver-hi una relació real amb l'avèstic *pairikā* 'dona formosa que amb seduccions amoroses aparta els homes de la vida devota'; si bé també s'ha sospitat relació amb un irl. *airech* 'barragana', és cosa més problemàtica, perquè aquí augmenta molt la dificultat fonètica, com sigui que la -r- cèltica no és -l-, mentre que podia sortir-ne la -r- irànica; de fet és de la banda de l'irani on es troba altra parentela: persa *pari*, altra figura mitològica, tàdjik *palonč*, -nč, 'cada una de les mullers d'un polígam envers l'altra', que essent estrany al persa normal hom ha sospitat supervivència del substrat sogdià (on això es deia *p<a>n'ně*, Oranski, *Vvedenie v Iransk. Fil.*, 235n., segons un treball de Livšits, referent als sogdianismes).

Pallagosti, V. *llagosta* *Pallagot*, V. *pallaga* *Pallaia*, V. *pelaia* (PELAG) *Pallanc*, V. *palla* i *pallaga* *Pallar*, *pallaranga*, *pallard*, *pallardas*, *pallardic*, *pallardot*, *pallarga*, *Pallars*, V. *palla* *Pallari*, forma incorrecta (i verament inexistent) en lloc de *Pallari* *Pallassa*, *pallassada*, *pallassera*, *pallasso*, *pallat*, *pallatge*, V. *palla* *Pallejà* no pot venir d'un rar o inexistent *Pallidius*, car és obvi que surt de PALLADIANUM, der. del ben conegut PALLADIUS *Pallejar*, *pallenc*, *paller*, *pallera*, *pallerada*, *palleraire*, *pallereta*, V. *palla* *Pallerina*, V. *pagellina* (PAGELL) *Palleró*, *pallerol*, V. *palla* *Pallet*, V. *palli* i *palla* *Palleta*, *palletejar*, *palleter*, V. *palla*

PAL·LI, 'espècie de mantell antic', pres del llatí *pallium* id., derivat de *palla* 'mantell de dona'. □ 1.ª doc.: Llull.

Que l'usa diverses vegades, no pas en sentit translàtic, sinó sempre pensant en l'objecte que cobreix (una persona, un llit etc.), però tanmateix amb abast més o menys simbòlic: «La castedat és porpra, *pali*, sendat e flor ---», «Si'l *pali* o'l samit o la porpra és leja cosa a veer com hi cau alcuna taca ---» (*Li. de Contempl.*, 104.24). Diverses aplicacions translàtiques, que no ens cal il·lustrar ací, i potser cap en cat. de tan destacada com la del tàlem que cobricela un gran objecte sagrat o un personatge cabdal: «*pali* o sobrecel qui serveix a la custòdia lo jorn de Corpus Christi», a. 1454 (*Ardits* II, 181); «Com lo Rey fo fet novell cavaller --- ixqué ab una roba de brocat --- e partirense tots de allí, e lo Rey leixà los gentils hòmens, e mès-se en companya dels cavallers sposats, en un altre *pali* molt ric; e los gentils hòmens no perderen la possessió del *pali* ab què eren venguts, e axí anaren tots fins a la ciutat», JoMartorell (§ 44, Ag. 1, 125). *Palli* d'altar 'frontal', 1555, Despuig, *Coll. Ciutat Tortosa*.

Modernament hi veiem cristallitzada alguna variant vulgar, ço que en part ja podem documentar en dates no recents, amb dades que alhora ens mostren una altra aplicació: «arreglen un *palis*, en una manta y quatre graneres, fent anar baix d'ell als nóvios», MGadea (*T. del Xè* 1, 77); «*pàlit* o *palis de altar*: antependium, anteatlare: sacra vestis ad ornatum altaris: pallium quo altare praetextitur», *DTo*. 1647. Es comprèn que s'es-